

Nr. 320.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt förra föreståndarinnan för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn Hulda Adolfina Åsberg; given Stockholms slott den 5 mars 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att förra föreståndarinnan för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn Hulda Adolfina Åsberg må från och med år 1920 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd av 1,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde:

Understöd åt
förra före-
ständerinnan
för Blekinge
läns uppfostringsanstalt
för sinnesslöa
barn Hulda
Adolfina Ås-
berg.

I skrivelse den 2 juni 1919 har förra föreståndarinnan för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn Hulda Adolfina Åsberg anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes vidtaga de åtgärder, som kunde vara erforderliga, för att något årligt understöd kunde beredas henne för hennes återstående livstid. Till stöd för denna sin anhållan har hon anfört följande:

Undertecknad har under sammanlagt omkring 23 år tjänstgjort såsom lärarinna vid sinnesslöanstalt, därav omkring 13 år såsom föreståndarinna för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn. Min årsavlöning vid denna anstalt utgjorde under de senare åren 700 kronor kontant jämte fri kost och tvätt, fritt lyse och fri läkarvård, vilket sammanlagt torde kunna beräknas till ett värde av 1,600 kronor. Därtill kom fri bostad med bränsle. Från sistnämnda befattning avgick jag på grund av sjukdom i augusti 1907, således innan lärarpersonalen vid sinnesslöanstalterna till-

erkänts delaktighet i dövtstumlärarnas pensionsanstalt. Jag äger sålunda icke rätt till pension från nämnda anstalt, och jag är fortfarande sjuklig och utan medel för min försörjning.

Ansökningen var åtföljd av

1) frejdbetyg, utfärdat av pastorsämbetet i Gustav Vasa församling i Stockholm och utvisande, att Hulda Adolfina Åsberg är född den 10 december 1856;

2) två av föreståndarinnan för skolan för sinnesslöa barn i Stockholm den 8 mars 1892 och i mars 1893 utfärdade betyg över Åsbergs tjänstgöring vid nämnda skola, enligt vilka Åsberg vid utövningen av sin befattning ådagalagt såväl en hög grad av plikttrohet, duglighet och förmåga att bibringa sina elever håg och intresse för att tillägna sig det vetande, som låge inom deras begreppsområde, som även ett varmt och kärleksfullt intresse för dessa vanlottade, som blivit henne anförtrodda;

3) följande utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde inom styrelsen för föreningen för sinnesslöa barns vård den 16 november 1894:

Besluts, att i protokoll för dagens styrelsesammanträde skulle intagas styrelsens tacksamma erkännande av det nitiska arbete, som fröken Hulda Åsberg nedlagt vid föreningens skola, där hon under många år med aldrig svikande intresse och kärlek för skolan och barnen på utmärkt sätt fyllt den plats, hon nu på egen begäran och till styrelsens saknad lämnar för att ägna sig åt Blekinge läns idiotanstalt;

4) tjänstgöringsbetyg, utfärdat den 25 juli 1907 av styrelsen för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, så lydande:

Fröken Hulda Åsberg har omkring tretton år varit föreståndarinna för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, och har hon med stort intresse och skicklighet samt klok omtanke fullgjort detta sitt åliggande till styrelsens fulla och tacksamma belåtenhet samt därunder förvärvat såväl barnens som den övriga personalens i anstalten aktning, kärlek och tillgivenhet, varför det är med stor saknad och ledsnad, styrelsen ser fröken Åsberg nu lämna denna sin maktpåliggande plats inom anstalten;

5) utdrag av protokollet vid styrelsens för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn sammanträde den 15 augusti 1907, enligt vilket styrelsen beslöt att av »Emiliafondens» medel anskaffa och till Åsberg överlämna en minnes- och hedersgåva såsom ett erkännande av hennes förtjänstfulla verksamhet vid anstalten;

6) intyg av överlärarna i Stockholm And. Branzell och Axel Blomqvist, att Åsberg tjänstgjort som vikarie vid hjälpklasserna i Engelbrekts folkskola samt Hedvig Eleonora och Oscars folkskolor vissa angivna kortare tider under åren 1909 och 1910, ävensom av professor Frans v. Schéele, att hon bestritt denna tjänstgöring på ett förtjänstfullt sätt men genom sin försvagade hälsa hindrats att fortsätta nämnda tjänstgöring;

7) ett av förste ingenjören vid Stockholms stads gatubyrå Erland Hedström utfärdat intyg av innehåll att Åsberg är i behov av understöd.

På grund av remisser hava utlåtanden i ärendet avgivits den 28 juli 1919 av skolöverstyrelsen, som hört styrelsen för Gottlands och Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn och pedagogiska inspektören för sinnesslöundervisningen, samt den 15 september 1919 av statskontoret.

Styrelsen för berörda uppfostringsanstalt har tillstyrkt bifall till ansökningen.

Inspektören har hemställt om förslag till riksdagen angående ett årligt understöd åt Åsberg av 1,000 kronor, att utgå från och med år 1920 under hennes återstående livstid, och som skäl härför anfört:

Då Hulda Åsberg på grund av sjukdom avgått från sin föreståndarinnebefattning, innan pensionsfrågan blivit ordnad för föreståndare och lärarpersonal vid sinnesslöanstalterna, då synnerligen goda vitsord föreligga över hennes tjänstgöring och då hänsyn togs till hennes sjukdom och fattiga omständigheter, synes det mig vara i hög grad önskvärt, att hennes ansökan bifalles.

Enligt § 10 i gällande reglemente för dövstumlärnarnas pensionsanstalt, i vilken lärarpersonalen vid sinnesslöanstalterna är delaktig, skulle Hulda Åsberg, som vid sin avgång från föreståndarinnebefattningen räknade över 20 tjänstår vid sinnesslöanstalt, därav 13 år som föreståndarinna, om hon tillhört pensionsanstalten och avgått från tjänsten på grund av obotlig sjukdom, erhållit 45 % av beloppet av hel pension, eller 540 kronor, därest hennes årliga löneförmåner utom bostad och bränsle uppskattats till 1,600 kronor.

Med hänsyn till penningvärdets fall torde det begärda understödet ej böra sättas lägre än till 1,000 kronor.

Även skolöverstyrelsen har föreslagit, att ett årligt understöd av 1,000 kronor måtte tilldelas Åsberg, att utgå från och med år 1920 under hennes återstående livstid, ehuru med annan motivering än inspektören. Överstyrelsen yttrar bland annat:

Överstyrelsen kan ej undgå att finna förevarande framställning mycket behjärtansvärd. Här synes föreligga ett fall, där en — av till ansökningen fogade intyg att döma — synnerligen förtjänstfull och under många år utövad uppfostrargärning måst avbrytas på grund av sjukdom, utan att vederbörande ägt möjlighet att av det allmänna erhålla något understöd för sin knappa bärgning. Det förhållandet, att sökanden avgick från sin tjänst redan år 1907, medan lärarpersonalen vid sinnesslöanstalter först år 1912 erhöll delaktighet i dövstumlärnarnas pensionsanstalt, har visserligen vållat, att hon icke kan åberopa någon rätt till understöd, men det måste enligt överstyrelsens mening anses med billighet överensstämmande, att rent formella skäl icke i ett ömmande fall som detta få utgöra hinder för tilldelande av det understöd, som kan finnas tillbörligt. Överstyrelsen vill alltså förorda ansökningen till bifall.

För beviljande av det sökta understödet erfordras givetvis riksdagens medgivande. Frågan blir då, med huru stort belopp detta skall anses böra utgå. I avseende härpå har inspektören för sinnesslöanstalterna föreslagit, att understödet skall beräknas efter den norm, som angives i § 13 av reglementet för dövstumlärnarnas pensionsanstalt;

enligt vilken vederbörande tjänstinnehavare, som genom obotlig sjukdom blivit urståndsatt att vidare sköta sin tjänst, äger att, därest han räknar minst 10 tjänstår, varav för föreståndare minst 5 tjänstår såsom sådan, från pensionsanstalten erhålla årlig sjukpension att utgå med 45 procent av beloppet av hel pension. Med denna beräkningsgrund skulle understödet böra uppgå till 540 kronor, men nämnde inspektör förordar, att det med hänsyn till penningvärdets fall höjes till 1,000 kronor. Detta förslag till beräkning av ifrågavarande understöd anser sig överstyrelsen emellertid icke kunna biträda. Berörda bestämmelse angiver obotlig sjukdom såsom grund för utfäende av dylik sjukpension, men då det icke styrkts, att den sjukdom, som tvungit sökanden att lämna sin befattning, kunnat betraktas såsom obotlig — något varemot också talar den omständigheten, att sökanden under någon tid kunnat tjänstgöra såsom vikarierande lärarinna i hjälpklasser inom Stockholms folkskolor — synes denna bestämmelse icke lämpligen böra läggas till grund för beräkningen av förevarande understöd. Då enligt överstyrelsens uppfattning icke heller de bestämmelser i nyssnämnda reglemente, som avse rätt till avkortad pension, kunna lämna den lämpliga beräkningsgrund, som här sökes, måste man enligt överstyrelsens mening gå utanför den kategori av lärare, som sökanden tillhört, för att erhålla den sökta beräkningsgrunden. Enligt vad överstyrelsen har sig bekant, har 1919 års riksdag i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition därom beslutat, att från och med ingången av år 1920 skall inrättas en statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., och bemyndigat Kungl. Maj:t att för denna anstalt utfärda reglemente i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t framlagda förslag. Överstyrelsen anser sig på grund härav kunna utgå ifrån att, i enlighet med detta förslag, äldre behövande folkskollärare, som avgått från sin tjänst, innan bestämmelser angående pension utfärdats, skall från och med år 1920 erhålla ett ålderdomsunderstöd av 1,000 kronor och behövande lärare vid småskola eller mindre folkskola, som under samma förhållanden avgått från tjänsten efter minst femton års oförvitlig tjänstgöring, ett understöd av 600 kronor. Enligt överstyrelsens mening erbjuder förevarande fall så stora likheter med dem, som komma att avses i nu berörda väntade stadgande, att ettdera av nyssnämnda belopp kan anses lämpligt att föreslå för det här sökta understödet. Beträffande spörsmålet huruvida det högre eller det lägre av nämnda understödsbelopp lämpligen här bör komma i fråga, anser överstyrelsen i betraktande av den krävande arten av den tjänstgöring, som sökanden bestritt, samt med hänsyn till storleken av den avlöning, hon under denna tjänstgöring uppburit, och av det delaktighetsbelopp, med vilket hon skolat ingå i dövstumläraernas pensionsanstalt, därest hon före sitt avskedstagande varit berättigad att inträda däri, att det högre beloppet, eller 1,000 kronor årligen, bör betraktas såsom mest skäligt.

Statskontoret har i ärendet anfört följande:

Då sökanden icke varit i statens tjänst anställd samt lämnat sin verksamhet vid sinnesslöundervisningen redan innan pensionering för lärarpersonalen vid nämnda undervisning ordnats genom delaktighet i dövstumläraernas pensionsanstalt, kan det visserligen synas i någon mån tveksamt, huruvida i detta fall pension av statsmedel bör beredas. Då emellertid, med hänsyn till att detta fall säkerligen är enastående, någon fara för vittgående konsekvenser icke torde förefinnas samt synnerligen ömmande omständigheter synas föreligga, anser sig statskontoret kunna tillstyrka, att någon pension från allmänna inrättningsstaten beredes sökanden. Vad beloppet beträffar skulle visserligen med hänsyn till rådande prissförhållanden icke kunna vara något att erinra mot det föreslagna beloppet av 1,000 kronor, men det torde böra uppmärksammas, att

till det belopp, som kan varda beviljat, kommer under nuvarande förhållanden dyrtidstillägg. På grund härav och då pensionsbeloppet knappast torde böra sättas högre än det belopp av 540 kronor, som enligt vad handlingarna utvisa skulle hava tillkommit sökanden, om hon för sjukdom avgått med pension från nämnda pensionsanstalt, vill det synas statskontoret, som om pensionsbeloppet i detta fall borde bestämmas till 500 kronor. Inberäknat det dyrtidstillägg, som hittills under år 1919 utgått till f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer, skulle understödet för sökanden hava för året överstigit det förut i ärendet föreslagna beloppet. Åberopande vad sålunda anförts, får statskontoret hemställa, det tacktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att sökanden må från och med år 1920 uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 500 kronor årligen.

Departementschefen.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser jag goda skäl föreligga för att ett årligt understöd beredes sökanden.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att detta årliga understöd skulle utgå med 1,000 kronor, varemot statskontoret ansett, att understödet med hänsyn till det dyrtidstillägg, som under nuvarande förhållanden tillkommer, borde bestämmas till 500 kronor. På grund av vad skolöverstyrelsen anført i fråga om de höjda understöd, vilka från och med år 1920 utgå till äldre behövande folkskollärare och småskollärare, och då dyrtidstillägg torde komma att utgå jämväl å dessa understöd, har jag funnit mig kunna biträda överstyrelsens förslag, att understödet till Hulda Adolfina Åsberg bestämmas till 1,000 kronor för år. Understödet synes mig böra från och med år 1920 utgå från allmänna indragningsstaten under sökandens återstående livstid.

Jag hemställer således, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen medgiva,

att förra föreståndarinnan för Blekinge läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn Hulda Adolfina Åsberg må från och med år 1920 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd av 1,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Neuendorff.